

Popülist İdeolojilerin Yükselişi ve Uluslararası Göç

Ali Çiçek¹

Aslıhan Çiçek²

Özet

Bu çalışma, 21. yüzyılda hız kazanan ulusötesi göç hareketlerinin siyasal ideolojiler üzerindeki dönüştürücü etkisini, özellikle popülist ideolojilerin yükselişi ekseninde kuramsal bir çerçevede ele almaktadır. Savaşlar, çevresel felaketler, ekonomik eşitsizlikler ve otoriter yönetim baskıları gibi çok katmanlı dinamiklerin tetiklediği göç, yalnızca demografik ve sosyoekonomik sonuçlar üretmekle kalmamakta; aynı zamanda siyasal söylemlerin yeniden yapılandığı ve ideolojik kutuplaşmaların derinleştiği bir zemin oluşturmaktadır. Popülizm, “halk” ile “elitler” arasındaki karşıtlığa dayalı söylemsel bir mantık üzerinden siyaseti kutuplaştırabilen bir yaklaşım olarak hem sağ hem sol yelpazede görünebilse de, özellikle sağ popülizmin yükselişiyle birlikte göçmen karşıtı söylemlerin belirgin biçimde yoğunlaştığı gözlenmektedir. Bu bağlamda göçmenler; ekonomik yük, güvenlik tehdidi ya da ulusal kimliğe yönelik kültürel bir risk olarak tasvir edilmekte, “biz” ve “onlar” ayrımı üzerinden dışlayıcı yurttaşlık anlayışları meşrulaştırılmaktadır. Çalışmanın temel amacı, ulusötesi göç olgusunun popülist ideolojilerin yükselişinde nasıl bir işlev gördüğünü ve popülist söylem tarafından hangi ideolojik unsurlarla araçsallaştırıldığını kuramsal düzeyde açıklamaktır. Bu amaç doğrultusunda temel araştırma sorusu, ulusötesi göçün popülist siyasal söylemde nasıl bir araçsallaştırma sürecine tabi tutulduğu olarak formüle edilmiştir. Çalışma, nitel bir kuramsal analiz yaklaşımı benimsemekte; halk-elit dikotomisi, tehdit algısı, ulusal kimlik inşası ve dışlayıcı yurttaşlık ekseninde popülizm-göç ilişkisinin kavramsal haritasını çıkarmayı hedeflemektedir. Ayrıca literatürde sıklıkla ampirik ülke/parti örneklerine odaklanan çalışmaların ötesine geçerek, ulusötesi göç ile popülist ideolojilerin etkileşimini teorik bir zeminde tartışmayı amaçlamaktadır.

- 1 Dr. Öğr. Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, alicicek@mail.com, ORCID: 0000-0001-9875-2400.
- 2 Doktora Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi SBE Kamu Yönetimi ABD, asliozer60@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-0509-0335.

1. Giriş

Uluslararası göç, 21. yüzyılda yalnızca nüfus hareketliliğini ifade eden bir olgu olmaktan çıkarak, siyasal alanın gündem belirleyici eksenlerinden biri haline gelmiştir. Zira göç devletlerin sınır yönetimi, yurttaşlık rejimleri, refah politikaları, güvenlik stratejileri ve toplumsal bütünleşme kapasitesi gibi temel kurumsal alanları doğrudan etkileyen çok boyutlu sonuçlar üretmektedir. Savaşlar, çevresel felaketler, ekonomik eşitsizlikler ve otoriter yönetimlerin baskıları gibi çok katmanlı itici faktörlerle hız kazanan göç hareketleri, bir yandan demografik yapıyı dönüştürürken diğer yandan emek piyasaları, sosyal hizmetler, konut ve eğitim gibi alanlarda yeni uyum ve kaynak paylaşımı tartışmalarını tetiklemektedir. Bu nedenle göç, sadece sosyoekonomik uyum sorunlarıyla sınırlı bir tartışma başlığı değildir; aynı zamanda “kim”in topluluğa ait olduğu, “biz”in nasıl tanımlandığı ve devletin meşru sorumluluklarının nerede başlayıp nerede bittiği gibi siyasal topluluğun sınırlarını belirleyen normatif soruları da yeniden gündeme taşımaktadır (Arslan, 2024; İpek vd, 2024; Dreher vd., 2020; Natter, Czaika ve De Haas, 2020).

Bu dönüşüm, göçün siyasal ideolojiler açısından bir “yeniden anlamlandırma” alanı olarak işlev gördüğünü göstermektedir. Göç olgusu; kimi siyasal aktörlerce insani sorumluluk, küresel adalet ve hak temelli yurttaşlık çerçevesinde ele alınırken, kimi aktörler tarafından ulusal kimlik, kültürel bütünlük ve güvenlik ekseninde tehdit söylemiyle kurgulanabilmektedir. Özellikle kriz momentlerinde (sınır hareketliliğinin artması, ekonomik durgunluk, terör olayları, konut ve işsizlik baskısı vb.) göç, kamusal tartışmalarda sembolik olarak “yüksek görünürlük” kazanmakta ve bu görünürlük ideolojik rekabeti daha keskin hale getirmektedir. Tam da bu bağlamda popülist ideolojilerin yükselişi, göçün siyasal söylemlerle nasıl iç içe geçtiğini, göçmen figürünün nasıl bir siyasal sembole dönüştürüldüğünü ve kamuoyunun “kayıp/tehdit” algıları üzerinden nasıl seferber edilebildiğini açık biçimde ortaya koymaktadır (Eser ve Çiçek, 2020). Popülist söylem, göçü çoğu zaman halk–elit karşıtlığına eklemleyerek, “halkın çıkarlarını görmezden gelen elitler” ile “bedel ödeyen sıradan yurttaşlar” arasındaki gerilimi görünür kılar; böylece göç, yalnızca bir hareketlilik meselesi değil, aynı zamanda siyasal meşruiyet ve temsil tartışmalarının da merkezî bir bileşeni haline gelir.

Popülizm, halk ile elitler arasındaki karşıtlık üzerinden yükselen ve siyaseti iktidar ilişkileri bağlamında kutuplaştıran bir yaklaşım olarak, hem sağ hem de sol ideolojik yelpazede yer bulabilmektedir. Ancak özellikle sağ popülist hareketlerin yükselişiyle birlikte, göçmen karşıtı söylemlerin yoğunlaştığı, ulusal kimliğe vurgu yapan kültürel tehdit algılarının yaygınlaştığı görülmektedir (Mudde ve Kaltwasser 2017; Norris ve Inglehart 2019). Bu bağlamda

göçmenler, popülist aktörler tarafından sıklıkla ekonomik yük, güvenlik tehdidi veya ulusal bütünlüğe zarar veren “öteki” olarak sunulmakta, bu da kamuoyunun ideolojik yönelimleri üzerinde etkili olmaktadır (Wodak 2015:34). Bu çalışmanın temel amacı, ulusötesi göç olgusunun popülist ideolojilerin yükselişine olan etkisini teorik bir düzlemde analiz etmektir. Çalışma boyunca popülist söylemin göç bağlamında nasıl kurgulandığı, hangi ideolojik unsurları kullandığı ve ulusal siyasetlerde nasıl hegemonik hale geldiği sorularına odaklanılmıştır. Göçmen karşıtı söylemlerin halk nezdinde nasıl meşrulaştırıldığı, “biz” ve “onlar” ayrımının nasıl siyasal güce dönüştüğü teorik çerçevede ele alınmıştır.

Bu teorik çalışmanın temel araştırma sorusu şu şekilde formüle edilmiştir: “Ulusötesi göç, popülist ideolojilerin siyasal söyleminde nasıl bir araçsallaştırma sürecine tabi tutulmaktadır?” Bu soruya yanıt ararken çalışmanın temel hipotezi şudur: Ulusötesi göç, popülist ideolojiler tarafından ulusal kimlik, kültürel tehdit ve güvenlik kaygıları ekseninde araçsallaştırılmaktadır ve bu süreç popülizmin halk-elit çatışması kurgusunu güçlendirmektedir. Çalışma, nitel bir kuramsal analiz yöntemi benimsemektedir. Popülizm ve göç literatüründeki temel kavramsal çerçeveler doğrultusunda siyasal ideolojilerin göçe yaklaşımı analiz edilmektedir. Popülist ideolojilerin söylem düzeyinde göçü nasıl anlamlandırdığı, siyasal kuram ve söylem analizine dayalı bir yaklaşımla ele alınmıştır. Kuramsal temel olarak halk-elit dikotomisi, tehdit algısı, ulusal kimlik inşası ve dışlayıcı yurttaşlık anlayışları öne çıkarılmaktadır.

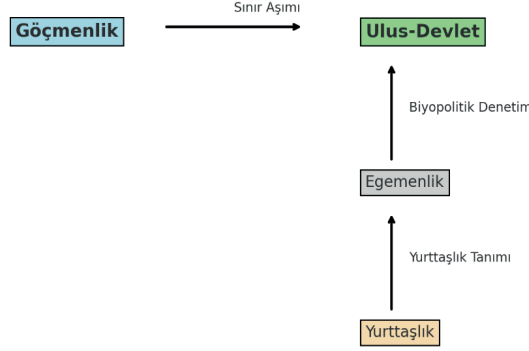
Popülizm ve göç arasındaki ilişki üzerine yapılan çalışmalar, özellikle son on beş yılda büyük bir artış göstermiştir (Altınörs 2021; Eser ve Çiçek 2020; Jakobson, Umpierrez De Reguero, ve Yener-Roderburg 2023; Mudde ve Kaltwasser 2017; Shehaj, Shin, ve Inglehart 2021). Popülist aktörlerin göçmenleri siyasal söylemde bir “günah keçisi” olarak kullanma eğilimleri birçok araştırmacı tarafından vurgulanmıştır (Betz, 2003: 195; Mudde & Rovira Kaltwasser, 2017: 36; Inglehart & Norris, 2016: 16). Wodak (2015), bu söylemlerin medya aracılığıyla nasıl yeniden üretildiğini ve halk nezdinde meşrulaştırıldığını incelemiştir. Yine Tilly (2007) ve Castles & Miller (2009), göçün neden olduğu sosyal dönüşümlerin siyasi sistemlerdeki yansımalarına odaklanarak, göç ve siyaset arasındaki çift yönlü ilişkiye dikkat çekmişlerdir. Buna karşın mevcut literatürde ulusötesi göç ile popülist ideolojilerin kuramsal düzlemde nasıl etkileştiğine dair derinlemesine teorik çalışmalar sınırlıdır. Var olan çalışmalar daha çok Avrupa’daki aşırı sağ partiler ya da spesifik ülke örnekleri üzerinden ampirik çözümlemelere odaklanmaktadır (Akkerman, 2015; Brubaker, 2017; Kayahan-Yüksel, 2021). Bu durum, göç olgusunun farklı ideolojik yapılarda nasıl araçsallaştırıldığına ilişkin teorik boşlukların oluşmasına yol açmaktadır.

Bu çalışma, hem siyasal ideoloji kuramı hem de göç çalışmaları literatürüne çift yönlü katkı sağlamayı hedeflemektedir. Popülizmin yalnızca bir siyasal strateji ya da söylem biçimi olmanın ötesinde, göçmenlik gibi küresel krizlerin yarattığı toplumsal fay hatlarıyla nasıl beslendiğini teorik düzeyde analiz etmektedir. Ayrıca ulus-devlet, yurttaşlık, egemenlik ve kimlik gibi kavramların yeniden inşasında göçmenliğin işlevini, ideolojik araçsallaştırma perspektifiyle ele almaktadır. Bu yönüyle çalışma, mevcut popülizm literatürünü derinleştirirken, aynı zamanda göç olgusunu sadece bir sosyolojik ya da ekonomik mesele olarak değil, siyasal bir ideoloji aracı olarak konumlandırmaktadır.

2. Göç Olgusunun Siyasal Kuramlarla İlişkisi

Uluslararası göç, yalnızca bireylerin coğrafi hareketliliğini değil, aynı zamanda siyasal düzenin temel taşlarını oluşturan egemenlik, yurttaşlık ve ulusal kimlik gibi kavramların sorgulandığı ve yeniden tanımlandığı çok katmanlı bir süreçtir (Ayık, Kılavuz, ve Arslan 2024; Karaman ve Deniz, 2023; Turan, 2023). Göç olgusu, özellikle son kırk yılda ulus-devlet kavramının krizini görünür kılan dinamiklerden biri haline gelmiştir (Çiçek ve Turan, 2023; Arslan, vd., 2017; Kayahan-Yüksel ve Yüksel, 2022). Bu durum, göçün yalnızca ekonomik ya da insani bir sorun değil; aynı zamanda siyasal kuram açısından da temel bir düşünsel mesele olduğunu ortaya koymaktadır. Göç, bir yandan devletin sınırlarını aşındırırken, diğer yandan “biz” ve “öteki” ayrımının siyasal olarak nasıl kurulduğunu gözler önüne sermektedir. Farklı ideolojik yaklaşımlar bu olguyu farklı şekillerde çerçevelemekte; kimi zaman bir tehdit, kimi zaman ise bir fırsat olarak değerlendirmektedir. Göç, yalnızca dışsal bir hareketlilik değil; aynı zamanda siyasal bir inşa süreci olarak, devletlerin kimlik politikalarını, egemenlik tanımlarını ve yurttaşlık rejimlerini yeniden üretmelerine zemin hazırlamaktadır (Soysal, 1994: 23; Sassen, 2006: 88).

Göç, Ulus-Devlet ve Egemenlik İlişkisi

Kaynak: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Modern ulus-devletin siyasal varlığı, belirli sınırlar içinde egemenliğin kurulması, yurttaşlık haklarının bu sınırlarla tanımlanması ve homojen bir ulusal kimlik kurgusuyla desteklenmesi üzerine inşa edilmiştir. Bu bağlamda göç olgusu, ulus-devletin hem fiziki sınırlarını hem de ideolojik yapı taşlarını aşındıran bir süreç olarak işlev görmektedir. Ulus-devletin sınırları yalnızca coğrafi değil aynı zamanda kültürel, hukuki ve sembolik sınırları da içermektedir. Benedict Anderson'un (1991) işaret ettiği gibi ulus, hayali bir cemaat olarak sınırlarını söylemle kurar ve sürekli yeniden üretir. Göçmen figürü ise bu hayali cemaatin dışına ait olduğu varsayılan ancak çoğu zaman sınırların içinde yaşayan bir "öteki" olarak sembolik bir krizi temsil etmektedir. Giorgio Agamben'in "istisna hali" (1998) kavramı da bu bağlamda oldukça açıklayıcıdır. Göçmen, hukuk düzeninin sınırında yer alan ve egemenlik kararına tabi olan bir figürdür. Bu bağlamda göç, sadece bir demografik değişim değil, aynı zamanda devletin egemenlik hakkını yeniden tanımlayan bir olgudur. Foucault'nun biyopolitika anlayışına göre ise devlet, yalnızca insanların davranışlarını düzenlemekle kalmaz, aynı zamanda bedenleri, yaşamı ve ölümleri de yönetir (Foucault, 2004; Macey 2009; Means 2022; Yüksel, Gücenmez ve Uyanık, 2024). Göçmenler, bu biyoiktidarın nesneleri haline gelerek, devletin kimlik politikalarının ve güvenlik stratejilerinin merkezine yerleştirilir. Bu yönetim biçimi, göçmenliğin yalnızca nüfus politikalarıyla değil, aynı zamanda söylem, kültür ve ideolojiyle de şekillendiğini göstermektedir.

Yurttaşlık, modern siyasal toplulukların temelini oluşturan bir kurum olarak, göçmenlerin dâhil edilip edilmemesi üzerinden yeniden anlam kazanır. T.H. Marshall'ın (1950) geliştirdiği sivil, siyasal ve sosyal haklar tipolojisi, göçmenlerin bu alanlarda hangi biçimlerde dışlandığını anlamak açısından önemlidir. Birçok durumda göçmenler, bu haklardan en az birine erişememekte, bu da onları “eksik yurttaşlık” konumuna düşürmektedir (Turner 1997:12). Ancak göçmenlerin yurttaşlığa geçiş süreçleri, yalnızca hukuki prosedürlerle açıklanamayacak kadar karmaşıktır. Bu süreç aynı zamanda derin bir kültürel ve ideolojik dönüşüm gerektirir. Göçmenlerin, egemen toplumun kültürel normlarına, ulusal anlatılarına ve tarihsel belleğine adapte olmaları beklenir. Bu durum, “kimin vatandaş olabileceği” sorusunun salt hukuki değil, ideolojik bir mesele olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Yurttaşlık çoğu zaman etnik, dini ve kültürel homojenlik ilkeleri üzerinden tanımlanırken, göçmenler bu tanıma “aykırı” unsurlar olarak yerleştirilir (Joppke 2008; Miller 2010; Uyanık, 2017). Popülist ideolojiler bu dışlayıcı tanıma daha da keskinleştirerek, göçmenleri “biz”e zarar veren “onlar” olarak sunar (Eser ve Çiçek 2020: 131). Bu noktada yurttaşlık, bir hak olmaktan çıkıp, bir sadakat testi haline gelir. Göçmen, bu testte “yetersiz”, “güvensiz” ve “uyumsuz” olarak işaretlenir; böylece dışlama meşrulaştırılır (Brubaker, 2017: 120).

Liberal siyasal kuram bireysel özgürlükleri, insan haklarını ve hukukun üstünlüğünü temel alarak, göçmenlerin haklarını tanıma eğilimindedir (Adamson, Triadafilopoulos, ve Zolberg 2011:844-845; Freeman 1995). Bu kuram, özellikle Aydınlanma düşüncesinden beslenir ve bireyin doğuştan gelen haklarına vurgu yapmaktadır (Çetin 2007). Göçmenlik, liberal kuramda ahlaki bir sorumluluk ve evrensel adalet çerçevesinde değerlendirilmektedir. John Rawls'un (1999) “Halkların Yasası” adlı çalışmasında geliştirdiği küresel adalet anlayışı, devletlerarası adil ilişkiler kadar, göçmenlerin insan haklarına da duyarlılık gösterilmesini talep ederken, Joseph Carens'in (1987) “açık sınırlar” tezi ise göç hakkını bireysel özgürlüklerle doğrudan ilişkilendirerek göç kısıtlamalarının ahlaki meşruiyetini sorgulamaktadır. Ancak liberal kuramın pratikte yaşadığı en büyük zorluk, teorik düzeyde savunulan evrenselci söylemin ulus-devletin sınırları ve vatandaşlık rejimleri karşısında yetersiz kalmasıdır. Çoğu liberal devlet, göçmenleri kabul etse dahi, onları tam yurttaşlıkla donatmakta isteksizdir. Bu durum, teori ile pratik arasındaki önemli bir kopukluğu ortaya koymaktadır. Walzer'in (1983) işaret ettiği gibi, her siyasal topluluk, kendi üyeliğini belirleme hakkına sahiptir. Bu da sınırların meşruiyetini teorik düzlemde hak temelli argümanlarla çelişkiye düşürmektedir. Dolayısıyla liberal kuram, göçmenlik meselesinde normatif olarak güçlü ama uygulamada sınırlandırıcıdır.

Muhafazakâr siyaset kuramı, toplumu organik bir bütün olarak değerlendirmekte ve bu bütünlüğün korunmasını merkeze almaktadır. Göç, muhafazakâr düşüncede çoğunlukla bu bütünlüğü tehdit eden bir unsur olarak algılanır (Borinca, Çelik, ve Storme 2022:363). Göçmenler, özellikle dil, din, yaşam tarzı ve aile yapısı gibi temel toplumsal değerlere yönelik potansiyel bir uyumsuzluk taşıdıkları gerekçesiyle dışlanırlar. Hibbing vd (2014) ile Sides ve Citrin (2007)’in çalışmalarında, göçmenlerin göç alan ülkelerin değer sistemine uyum sağlayamaması durumunda “kültürel bölünme” yaratacağı vurgulanmaktadır. Muhafazakâr yaklaşımda yurttaşlık yalnızca hukuki bir statü değil aynı zamanda ortak değerleri, gelenekleri ve tarihsel hafızayı paylaşma yükümlülüğüdür. Bu bağlamda göçmenlik, kültürel bir “test” olarak sunulmaktadır. Göçmenin “iyi vatandaş” olabilmesi için, egemen kültüre tam anlamıyla uyum sağlaması beklenir. Bu nedenle muhafazakâr ideolojilerde göçmenlere yönelik asimilasyon talepleri oldukça belirgindir. “Farklılıkların hoşgörüsü” fikri yerine, “benzeşmenin ön koşulu” anlayışı hâkimdir. Bu çerçevede göçmen ancak dönüşerek kabul edilebilir ancak farklı kaldığı sürece tehdit olmaya devam edecektir.

Marksist siyasal kuram, göçü sınıfsal bir perspektiften değerlendirerek, göçmenliğin toplumsal üretim ilişkileri içinde nasıl konumlandığını analiz etmektedir. Marksist yaklaşımda göç, kapitalist sistemin işleyişine içkin bir olgu olarak görülür (Castells 1975; Heisler 1992). Göçmen emeği, piyasanın esnekleştirilmesi, ücretlerin baskılanması ve işçi sınıfının bölünmesi açısından sistem için işlevseldir (Wallerstein, 1980: 213). Bu bağlamda göçmenlik, sömürünün mekânsal bir biçimi olarak değerlendirilmektedir. Mezzadra ve Neilson (2013), “sınırın bir yöntem olarak” kullanıldığını ve göçmen bedeninin bu yöntemle sermayeye tabi kılındığını vurgulamaktadır. Göçmenler hem üretim araçlarına erişimi olmayan hem de politik temsil mekanizmalarının dışında tutulan bir sınıf olarak konumlandırılır. Ancak Marksist kuramın bu yapısal analizine yönelik bazı eleştiriler de bulunmaktadır. Özellikle ırk, kimlik ve cinsiyet gibi farklılık kategorilerinin göçmenlik deneyimini şekillendirmedeki rolü yeterince dikkate alınmamıştır. Bu nedenle günümüzde eleştirel Marksist yaklaşımlar, kültürel boyutları da hesaba katarak daha bütüncül analizler üretme çabasıdadır. Göç yalnızca sınıfsal değil; aynı zamanda çoklu tahakküm biçimlerinin kesişiminde yer alan karmaşık bir yapıdır (Kayahan-Yüksel, 2020; Baykal, 2024).

3. Popülist İdeolojilerin Kavramsal Arka Planı

Popülizm günümüz siyasal düşünce alanında en tartışmalı kavramlardan biri olarak öne çıkmaktadır. Kavramsal olarak oldukça esnek, bağlama duyarlı ve ideolojik olarak çoğu zaman başka akımlarla eklemlenebilen bu siyasal olgu hem

demokratikleşmenin hem de otoriterleşmenin aracı olarak değerlendirilebilmesi nedeniyle (Bugarcı 2019) siyaset teorisinin merkezinde yer almaktadır. 21. yüzyılın politik tartışmalarında, özellikle demokratik kurumlara duyulan güvensizlikle birlikte popülizmin yükselişi, kavramın yalnızca bir retorik değil, aynı zamanda bir siyasal düzen tasarımı önerdiğine işaret etmektedir. Popülizm halk egemenliği, temsil krizi, elit karşıtlığı ve çoğulculuğa yönelik eleştiriler gibi temalar etrafında şekillenmekte ancak tüm bu ögeler bağlama göre farklı biçimlerde eklenmektedir (Mudde, 2004).

Popülizm, özellikle “halk” ve “elit” arasında kurulan dikotomik ilişki üzerinden tanımlanmakta, halkın homojen ve erdemli bir bütün olarak tahayyül edilmesiyle birlikte, yozlaşmış ve çıkarıcı elitlere karşı bir siyasal mücadele biçimi halini almaktadır (Çarkoğlu vd. 2022:327; Kalaycıoğlu 2021; Mudde ve Kaltwasser 2017). Bu yönüyle popülizm, temsil sistemine ve siyasal araçlara karşı duyulan hoşnutsuzluğun doğrudan halk egemenliği söylemiyle birleştiği bir tepki biçimidir. Popülist liderler ya da hareketler, bu ikili yapıyı dramatize ederek siyasal kutuplaşmayı derinleştirmektedir. Popülizmde halk kavramı, çoğu zaman toplumsal çoğulluğu reddederek “gerçek halk” ve “sapkın azınlık” gibi ayrımlar üzerinden inşa edilir. Bu nedenle popülizm, çoğulculukla ve anayasal liberalizmle çoğu zaman uyumsuz bir siyasal yönelim sergiler (Urbinati, 2019; Şeren-Kurular, 2018).

Popülizmin doğası gereği, onu tekil bir ideoloji olarak tanımlamak güçtür. Cas Mudde tarafından geliştirilen “ince ideoloji” (thin-centered ideology) kavramsallaştırması, popülizmin ideolojik içeriğinin diğer büyük ideolojilerle (milliyetçilik, sosyalizm, muhafazakârlık vb.) birleşerek işlev kazandığını öne sürmektedir. Popülizm bu haliyle kendi başına kapsamlı bir doktrin sunmaz; halk–elit karşıtlığına dayalı sade bir yapı önerir ve bu yapı farklı ideolojik bedenlerle birleşebilir (Mudde, 2004: 543; Deniz, 2021). Bu nedenle hem sağ hem sol popülizm mümkündür. Sağ popülizmde halk, ulusal kimlik etrafında tanımlanırken; sol popülizmde halk, ezilen sınıflar olarak temsil edilmektedir. Her iki durumda da halk homojenleştirilerek idealize edilirken, dışlayıcı bir “öteki” kurgusu yapılır.

Sol popülizm genellikle ekonomik eşitsizliklere ve sınıf temelli dışlanmalara karşı siyasal bir yanıt olarak ortaya çıkmaktadır. Bu yaklaşım, halkı emeğin ve sosyal adaletin öznesi olarak konumlandırır (March 2007, 2017). Latin Amerika’daki Hugo Chavez, Evo Morales gibi liderler, bu türden halkçı hareketlerin önde gelen örneklerindendir. Bu örneklerde, popülizm çoğunlukla halk meclisleri, doğrudan demokrasi uygulamaları ve yeniden dağıtım politikalarıyla ilişkilendirilirler. Ernesto Laclau’ya göre popülizm, hegemonik temsilin inşasında belirleyici bir rol oynamaktadır. Halk, söylemsel düzeyde

yeniden kurulan bir özne olarak lider veya hareket aracılığıyla temsil edilir. Laclau'nun ifadesiyle halk bir "boş gösteren"dir; anlamı sabit olmayan ancak çeşitli talepleri bir araya getiren bir göstergeye dönüşür (Laclau, 2005: 94). Bu söylem içerisinde popülizm, temsil kriziyle ortaya çıkan boşlukları dolduran ve talepleri eklemleyen bir hegemonya aracı haline gelmektedir.

Buna karşın sağ popülizm, çoğunlukla etnosentrik bir nativizm (yerlilik), otoriterlik ve anti-elitizm üçgeninde gelişir. Avrupa'daki pek çok sağ popülist parti, göçmen karşıtı söylemlerle, ulusal kimliği savunma iddiasıyla ve güvenlik temelli politikalarla öne çıkmaktadır (Eser ve Çiçek 2020; Rahman ve Çiçek 2023). Marine Le Pen, Viktor Orbán, Giorgia Meloni gibi isimler, bu bağlamda sağ popülizmin figürleri olarak tanımlanmaktadır. Bu türden hareketlerde halk, etnik ya da kültürel açıdan homojen bir topluluk olarak tahayyül edilirken; "öteki" çoğu zaman göçmenler, azınlıklar ya da uluslararası kurumlar olarak belirlenmektedir (Mudde, 2007: 23; Brubaker, 2017: 121). Sağ popülizm, özellikle Batı Avrupa'da göçmen karşıtı tepkileri siyasal meşruiyetin temeline yerleştirmiştir. Bu durum, halkın kendisini yalnızca bir ulusa ya da kültüre ait gören bir kimlikle özdeşleştirmesi ve dışlayıcı bir yurttaşlık anlayışının oluşmasıyla sonuçlanmaktadır (Müller, 2016).

Popülist söylemin temel özelliği, karmaşık siyasal ve toplumsal sorunları sadeleştirerek sunmasıdır. Bu söylem genellikle duygusal yoğunluğu yüksek, dramatize edilmiş, kriz söylemine dayanan bir iletişim biçimidir. Siyasal sorunlar "biz ve onlar" ekseninde sunulur, çok aktörlü toplumsal yapılar indirgenmiş dikotomilere dönüştürülür. Bu da, popülizmin söylem düzeyinde kutuplaştırıcı bir nitelik taşımasına neden olur. Bu noktada Benjamin Moffitt'in "siyasal stil" yaklaşımı önemlidir. Moffitt'e göre popülizm, yalnızca bir ideoloji değil; kriz, duygusal mobilizasyon ve doğrudan iletişim gibi öğeler etrafında inşa edilen bir siyasal performanstır (Moffitt, 2016). Popülist liderler krizleri inşa eder, sürekli bir tehdit algısı yaratır ve kendilerini bu krizi çözebilecek tek otorite olarak sunarlar.

Popülizmin bu kriz üretme işlevi, özellikle göç ve uluslararası hareketlilik gibi küresel meselelerde belirgin hale gelir. Popülist siyasetçiler, göçmenleri sıklıkla kültürel bütünlüğe, ekonomik refaha ve kamusal güvenliğe yönelik bir tehdit olarak sunarak toplumsal korkuları seferber ederler. Göçmen karşıtı söylemler, popülist retoriğin merkezinde yer alırken, göç politikaları halk iradesi ve ulusal egemenlik üzerinden tanımlanmaya başlanır. Bu söylemin Avrupa'da yaygınlaşması, zenofobinin giderek kurumsallaşmasına ve demokratik siyaset içinde patolojik biçimde normalleşmesine neden olmaktadır (Çiçek & Eser, 2023).

Sosyal medya ve dijital iletişim araçlarının yaygınlaşması, popülizmin doğasını daha da değiştirmiştir. Popülist liderler, bu mecraları ana akım medyaya alternatif olarak kullanarak doğrudan halkla iletişim kurmakta, sansürlenmemiş bir lider profili çizmekte ve kendilerini sistemin dışında “halkın gerçek temsilcisi” olarak sunmaktadır. Bu iletişim biçimi, popülist siyasetin yalnızca içerik değil, biçimsel olarak da demokratik siyasal geleneklerden sapmasına neden olmaktadır. Medya üzerinden gerçekleştirilen halk mobilizasyonu, kamuoyunun rasyonel tartışmalardan ziyade duygusal tepkilerle şekillendiği bir siyasal iklim yaratır (Moffitt, 2016).

Popülizm sıklıkla karizmatik bir lider figürü etrafında örgütlenir. Bu lider, halkın gerçek iradesini temsil ettiğini ve onun adına konuştuğunu iddia eder. Max Weber’in karizmatik otorite kavramsallaştırmasına benzer biçimde, popülist liderler rasyonel-bürokratik yapıları aşarak doğrudan meşruiyet talep ederler. Bu durum, çoğu zaman “plebisiter liderlik” denilen, demokratik denetimden yoksun bir temsil biçimini doğurur. Lider, yalnızca seçimlerle değil; aynı zamanda halkın duygusal taleplerine, öfkesine ve aidiyet hisnine hitap ederek meşruluk üretir (Taggart, 2000; Weyland, 2001).

Popülizmin demokratik işleyiş üzerindeki etkileri konusunda literatürde ciddi bir ayrışma vardır. Bir görüşe göre popülizm, temsil krizine tepki olarak doğan meşru bir siyasal ifadedir ve demokratik sistemin kendini yenilemesine katkı sunabilir (Laclau, 2005; Mouffe, 2018). Diğer görüşe göre ise popülizm, siyasal çoğulculuğa karşı tehdit oluşturan ve liberal demokratik kurumları aşındıran otoriter bir yönelimi temsil eder (Müller, 2016: 33; Urbinati, 2019: 59). Bu ayrımın temelinde, popülizmin sistem içi mi yoksa sistem karşıtı mı olduğuna dair değerlendirmeler yatmaktadır. Ancak her iki yaklaşım da popülizmin günümüz siyasal rejimleri üzerinde derin etkiler yarattığını kabul etmektedir. Sonuç olarak popülizm, siyasal iletişimin, temsil ilişkilerinin ve toplumsal kimliklerin yeniden şekillendiği bir dönemde, siyaset biliminin merkezinde duran bir kavram halini almıştır. Kavramsal muğlaklığına rağmen popülizm, demokratik temsilin doğasını, halk kavramının sınırlarını ve siyasal meşruiyetin kaynaklarını sorgulayan güçlü bir çerçeve sunmaktadır. Ancak bu çerçeve, içeriği belirleyen aktörlere ve söylemlere göre, ya demokratikleşmenin bir aracı ya da otoriterleşmenin öncüsü olabilir. Bu nedenle popülizm, yalnızca içerdiği anlamlarla değil; aynı zamanda içeremediği, dışladığı ve dönüştürdüğü siyasal süreçlerle birlikte ele alınmalıdır.

4. Ulusötesi Göçün Popülist Söylemlerdeki Rolü

Ulusötesi göç, yalnızca demografik bir hareketlilik değil; aynı zamanda devlet, ulus ve yurttaşlık gibi temel siyasal kategorilerin sınıandığı, ideolojik

olarak da oldukça yüklü bir olgudur. Popülist siyasal söylem açısından göçmenlik, sadece belirli sınırların ihlalini değil, ulusal kimlik tahayyülünün tehdit altına girmesini temsil eder. Bu nedenle göçmenlik, popülist retorikte yalnızca fiziksel değil, sembolik ve kültürel bir “istila” olarak kurgulanır (Brubaker, 2017; Wodak, 2015). Popülist liderler ve hareketler göçü, yalnızca kontrolsüz sınır geçişleri ya da ekonomik baskı ile değil, ulusal birlik, değerler sistemi ve kültürel homojenlik gibi temel kavramlara yönelik bir tehdit olarak temsil ederler. Bu temsil biçimi, göçmenliğe yönelik toplumsal kaygıların politik araçsallaştırılması yoluyla “biz” ve “onlar” ayrımını netleştiren bir sınır çizme stratejisidir.

Bu stratejik söylem kurgusunun temelinde yatan şey, popülizmin halk–elit ikiliğine dayalı yapısının göçmen karşıtlığı üzerinden üçlü bir yapıya dönüştürülmesidir. Bu yapıda “halk–elit–göçmen” üçgeni kurularak göçmenler, hem dışarıdan gelen hem de içeride yaşayan potansiyel tehditler olarak sunulur (Mudde & Rovira Kaltwasser, 2017: 14). Elitler ise bu tehdit karşısında halkı koruyamayan ya da bizzat tehdidin koruyucusu olarak temsil edilmektedir. Bu anlatı, halkın iradesiyle bağdaşmayan elitlerin, göçmenlerle iş birliği içinde hareket ederek “gerçek halk”ın çıkarlarına ihanet ettiği varsayımıyla pekiştirilmektedir. Böylece popülist aktör, yalnızca siyasi temsil iddiasında bulunmakla kalmaz, aynı zamanda bu üçlü yapıda halkın tek meşru temsilcisi ve koruyucusu olarak kendini konumlandırır. Bu tür bir söylem kurgusunun ideolojik temeli, Benedict Anderson’un “hayali cemaat” kavramıyla açıklanabilir. Anderson’a göre ulusal kimlik, objektif tarihsel veya biyolojik gerçekliklere değil, kurgulanmış bir topluluk hissine dayanır; bu topluluk, ortak anlatılar, mitler ve kültürel temsiller yoluyla inşa edilir (Anderson, 1991: 6). Popülist söylem, göçmenleri bu hayali cemaatin dışında konumlandırarak, ulusal kimliğin sınırlarını yeniden çizer. Bu sınırlar, yalnızca coğrafi değil, aynı zamanda kültürel, etnik ve dini sınırlar olarak da işlevselleştirilir. Göçmen, bu hayali cemaatin hem fiziksel hem sembolik dışına itilen bir “öteki”ye dönüşür.

Kültürel tehdit söylemi, popülist ideolojinin göçmenliğe yönelttiği en yoğun eleştiri alanlarından biridir. Göçmenler bu söylemde yalnızca dışsal bir kültürün taşıyıcısı değil, yerel halkın geleneksel değerlerini, dini yapısını ve seküler yaşam biçimini tehdit eden “asimile edilemeyen unsurlar” olarak tanımlanır (Betz, 2003; Zúquete, 2008). Avrupa’daki sağ popülist hareketlerde özellikle İslamofobi bu bağlamda önemli bir yer tutmaktadır. İslami kimliğe sahip göçmenler, hem kültürel farklılıkları hem de dini aidiyetleri nedeniyle “şeriat getirme” veya “Batı değerlerine karşı durma” söylemleri üzerinden demonize edilirler. Bu türden temsiller, göçmen karşıtı duyguların sadece ekonomik ya da güvenlik kaygılarına değil, aynı zamanda kültürel ve ontolojik korkulara da dayandığını göstermektedir.

Kimliğin inşasında “öteki” figürünün rolü, Stuart Hall’un kültürel temsil teorisi çerçevesinde daha iyi anlaşılabilir. Hall’a göre kimlikler sabit, içkin ve zamana karşı dirençli yapılar değildir; aksine söylem aracılığıyla sürekli olarak inşa edilen ve yeniden tanımlanan süreçlerdir (Hall, 1997). Bu açıdan göçmen, popülist söylemde kimliğin karşıt kutbu, “biz”in zıttı, ulusal bütünlüğü bozan dış unsur olarak temsil edilmektedir. Bu söylemsel pratikler sadece göçmenleri dışlamakla kalmaz aynı zamanda “gerçek halk” imgesini güçlendirerek içe dönük bir ulusal ideal yaratır. Bu süreç, popülist liderin meşruiyetini artırmaktadır. Zira lider yalnızca siyasi değil, aynı zamanda kültürel bir koruyucu figür haline gelmektedir.

Popülist ideolojilerin göçmenliği araçsallaştırdığı bir diğer önemli eksen ekonomik söylemdir (Arslan vd, 2021). Özellikle emek piyasasındaki sıkışmalar, işsizlik oranlarındaki artış ve kamu hizmetlerine erişimde yaşanan kısıtlamalar gibi yapısal sorunlar çoğu zaman göçmen karşıtlığı üzerinden açıklanır. Göçmenler bu bağlamda ekonomik krizin müsebbibi olarak gösterilir; kamu kaynaklarını tüketen, iş gücü maliyetlerini düşüren ve sosyal hizmetlere yük olan bir kitle şeklinde temsil edilir (Goodwin, Cutts & Milazzo, 2017; Eser & Çiçek, 2020: 131-132). Ancak bu temsil biçimi çoğu zaman ampirik verilerle çelişmektedir. Örneğin, Dustmann ve Frattini’nin (2014) Birleşik Krallık’ta yaptığı çalışmada, göçmenlerin vergi sistemine katkı sundukları ve sosyal yardımlar açısından yerli halktan daha az faydalandıkları gösterilmiştir. Benzer şekilde, OECD verileri de göçmenlerin birçok gelişmiş ülkede iş gücü piyasasına olumlu katkılar sunduğunu ortaya koymaktadır (Damette ve Fromentin 2013; Dumont 2021; Jean vd. 2010).

Buna rağmen, popülist aktörlerin temel stratejisi ekonomik gerçeklikten ziyade “ekonomik algı”ya hitap etmektir. Burada önemli olan halkın göçmenlerle ilgili neye inandığıdır, zira inanç veriyle değil duygularla şekillenir. Popülist söylem bu duyguları harekete geçiren bir mekanizma olarak işlev görmektedir. Ekonomik güvenlik kaygısı, göçmen karşıtı söylemlerle birleştirildiğinde halk mobilizasyonunu kolaylaştırır. Bu da popülizmin sınıfsal değil, kimlikel bir kutuplaşma üzerinden işlediğini göstermektedir. Göçmen yalnızca ekonomik bir rakip değil toplumsal huzursuzluğun sembolik taşıyıcısı haline gelmektedir.

Güvenlik söylemi ise popülist retoriğin en kuvvetli dayanak noktalarından biridir. Özellikle 11 Eylül 2001 sonrası dönemde, göçmenler ve mülteciler, terör tehdidiyle özdeşleştirilmiş; bu bağlamda ulusal güvenliğe yönelik “içsel tehditler” olarak konumlandırılmışlardır (Bigo, 2002; Huysmans, 2006). Bu temsil biçimi, göçmenlerin kriminalize edilmesiyle sonuçlanır. Sınır kontrollerinin sıklaştırılması, iç güvenlik yasalarının genişletilmesi ve göçmenlere yönelik gözetim mekanizmalarının yaygınlaşması bu sürecin

pratik çıktılarıdır. Bu güvenlikçi yaklaşım, popülist liderlerin seçmen kitlesine “koruma” vaat eden paternalist bir figür olarak hitap etmelerini mümkün kılmaktadır. Ayrıca güvenlik söylemi yalnızca fiziksel tehditlerle sınırlı kalmamakta ve kültürel tehditleri de kapsamaktadır. Göçmenler “kadın haklarına tehdit”, “çocuklara zarar”, “kamusal alanların işgali” gibi ifadelerle gündelik yaşamın bütününe yönelik bir tehlike olarak sunulabilmektedir. Bu türden temsil biçimleri hem göçmen karşıtlığını ahlaki zemine oturtur hem de halkın değerlerini koruma refleksini tetikler. Popülist söylem bu noktada hem güvenlik hem de kültürel koruma çerçevesinde birleşerek daha güçlü bir duygusal mobilizasyon sağlamaktadır.

Medya ve iletişim teknolojilerinin dönüşümü, göçmen karşıtı popülist söylemlerin yaygınlaşmasında merkezi bir rol oynamaktadır. Geleneksel medya çoğu zaman kriz anlarında (örneğin mülteci akınları, sınır aşımı haberleri, terör olayları) göçmenleri haberin öznesi haline getirerek toplumsal korkuları pekiştirmektedir. Bununla birlikte sosyal medya, popülist liderlerin doğrudan seçmenle iletişime geçtiği, sansürsüz ve filtrelenmemiş bir mecra olarak daha da etkili hale gelmiştir (Gerbaudo, 2018; Moffitt, 2016). Sosyal medya algoritmaları öfke, korku ve şüphe içeren içeriklerin daha hızlı yayılmasına olanak tanıdığı için göçmen karşıtı söylemler bu mecralarda geniş bir etki alanı bulabilmektedir.

Popülist aktörler, ana akım medyayı “elitlerin manipülatif aygıtı” olarak tanımlarken kendi iletişim stratejilerini ise “doğrudan halkın sesi” olarak sunmaktadırlar. Bu strateji medya eleştirisini anti-elitist retorikle birleştirerek halk nezdinde güven inşa etmektedir. Aynı zamanda dezenformasyon, komplo teorileri ve sahte haberler yoluyla göçmenlik olgusu daha da tehditkâr bir hale getirilir (URL-1). Böylece popülist lider hem medya elitlerine hem de göçmenlere karşı “halkın savunucusu” olarak görünür hale gelir. Sonuç olarak ulusötesi göç, popülist ideolojiler için yalnızca bir dış politika veya iç güvenlik meselesi değil; aynı zamanda bir kimlik, ekonomi ve temsil sorunudur. Göçmenlik, popülist söylemde halkın homojenliğini tehdit eden, ekonomik kaynakları tüketen ve toplumsal düzeni bozan bir figür olarak kurgulanır. Bu söylem yalnızca göçmenleri dışlamakla kalmaz, aynı zamanda “gerçek halk”ın kim olduğunu tanımlayarak ulusal aidiyetin sınırlarını ideolojik olarak yeniden çizer. Dolayısıyla popülizm ile göç arasındaki ilişki, yalnızca siyasal strateji değil; aynı zamanda kültürel bir inşa sürecinin ürünüdür.

5. Göç, Güvenlik ve Egemenlik: Biyoiktidar ve Popülizm Kesiti

Göçmenlik yalnızca kültürel ya da ekonomik bir mesele değildir. Göçmenlik bunun ötesinde modern devletin egemenlik anlayışı, güvenlik stratejileri ve

iktidar biçimlerinin yeniden yapılandığı bir alanı da ifade eder. Bu manada ulusötesi göç günümüzde yalnızca sınırların ihlalinin yanı sıra aynı zamanda normların, hukuk sistemlerinin ve siyasal meşruiyetin yeniden tanımlandığı bir kriz alanı olarak ele alınmaktadır. Popülist ideolojiler bu süreci bir siyasal fırsat olarak çerçeveleştirir ve ulusal egemenliğin “yeniden tesisi” iddiasıyla göçmenleri hem iç hem dış tehdit olarak konumlandırarak, güvenlik söylemini araçsallaştırırlar. Bu söylemsel dönüşüm siyasal karar alma süreçlerinin yanı sıra bedenlerin, kimliklerin ve yaşamların nasıl yönetildiğini de belirlemektedir. Bu bağlamda Michel Foucault’nun geliştirdiği “biyoiktidar” ve “biyopolitika” kavramları göçmenliğin çağdaş siyasal düzlemde nasıl regüle edildiğini anlamak için kritik kuramsal araçlar sunmaktadır (Foucault, 2004). Göçmen bedeni burada devletin gözetim ve düzenleme mekanizmalarının nesnesi haline gelmektedir.

Biyoiiktidar kavramı, iktidarın yalnızca yasaklama ya da cezalandırma yoluyla değil aynı zamanda yaşamın üretimi, düzenlenmesi ve yönetimi yoluyla işlediğini savunur. Foucault’ya göre modern devlet sadece bireyin bedenini değil aynı zamanda bütün bir nüfusu hedef almaktadır. Doğurganlık oranları, ölüm oranları, hastalıklar, sağlık sistemleri, göç hareketliliği gibi konular bu yönetim paradigmasının temel bileşenleridir. Göçmen bedeni bu çerçevede iki katmanlı bir denetim altına alınır: hem bireysel olarak kimliğinin, statüsünün ve davranışlarının düzenlenmesi yoluyla; hem de kolektif olarak göçmen gruplarının nüfus politikaları içindeki yerine göre (Foucault, 2004). Bu durum, göçmenliğin toplumsallığının yanı sıra biyopolitik bir olgu olduğunu ortaya koyar. Göçmen yalnızca “yabancı” değil aynı zamanda sağlık, güvenlik ve sosyal dengeyi tehdit eden bir varlık olarak kategorize edilmektedir (Fassin, 2011; Özdemir, 2025).

Bu biyopolitik düzenleme, aynı zamanda Giorgio Agamben’in “çıplak hayat” (bare life) ve “istisna hali” teorileriyle de kesişmektedir. Agamben modern egemenliğin en temel özelliğini istisnayı yönetmek olarak tanımlamaktadır. Yani egemenlik, yasa ile yasa dışı arasında bir eşik yaratır ve bu eşik yöneten bir irade olarak ortaya çıkar (Agamben, 1998). Göçmen de bu eşikte yer almaktadır. Zira göçmen hukuken tanınan ancak siyasal olarak dışlanan bir varlık olarak “çıplak hayat”ın somutlaşmış biçimidir. Mülteci kampları, sınır dışı merkezleri ve gözetim tesisleri gibi mekânlar, modern devletin bu istisna halini mekânsallaştırdığı alanlardır. Bu alanlarda yaşayan göçmenler ne tam anlamıyla yurttaş ne de tamamen yabancıdır. Onlar hukuki koruma altındadırlar ancak siyasal katılımdan dışlanmışlardır. Popülist iktidarlar bu “istisna halini” kalıcılaştırarak göçmenleri sürekli bir denetim ve dışlama nesnesi haline getirme arzusu taşırlar. Bu bağlamda göçmenlik, egemenliğin performatif bir şekilde yeniden inşa edildiği bir siyasal mekândır. Devlet göç politikaları üzerinden

sınırlarını, kimliğini ve aidiyet rejimini yeniden tanımlar. Popülist liderler ise bu süreci yönetirken genellikle üç temel strateji benimser: sert sınır politikaları, göçmen karşıtı yasal düzenlemeler ve kültürel homojenliği önceleyen söylemler. Bu üç strateji de göçmenliği bir kriz olarak tanımlamakta ve egemenliğin yeniden tesisini bu krizin “kontrol altına alınmasına” bağlamaktadır. Popülist söylemde göçmen yalnızca sınırın ötesinden gelen değil, içerideki kültürel homojenliği tehdit eden bir “öteki” olarak kurgulanır (Wodak, 2015; Brubaker, 2017).

Popülist ideolojiler göçmenliği salt dışsal bir tehdit olarak tanımlamaz bunun yanı sıra içsel bir bozulma unsuru olarak da görürler. Bu söylem özellikle “halkı koruma” vurgusuyla güçlendirilmektedir. Göçmenler burada sadece “ekonomik yük” veya “güvenlik riski” olarak değil aynı zamanda “kamu düzenini bozan”, “toplumsal normlara uymayan” ve “kültürel değerlere tehdit” unsurları olarak kodlanırlar. Bu söylem, halkın aidiyet hissinin pekiştirmek için göçmen üzerinden “biz ve onlar” ayrımını güçlendirmektedir. Popülist lider, “gerçek halk”ın temsilcisi olarak sahneye çıkar ve göçmen karşıtı söylemleri ulusal egemenliği yeniden inşa etmenin bir aracı olarak sunar (Mudde & Rovira Kaltwasser, 2017). Bu noktada göçmenlik meselesi yalnızca siyasal sınırlarla değil, etik sınırlarla da ilişkilidir. Uluslararası hukuk, sığınma hakkını temel bir insan hakkı olarak tanımlamaktadır. Ancak devletler bu hakkı tanımak konusunda giderek daha isteksiz davranmaktadır. Bu eğilim, Hannah Arendt’in “yurttaşlık hakkı olarak insan hakları” eleştirisiyle doğrudan örtüşmektedir. Arendt’e göre yurttaş olmayan bir birey, haklara sahip olamaz. Çünkü hakların tanınması bir siyasal topluluğa ait olmayı gerektirir (Arendt, 1951). Bu bağlamda göçmen, yalnızca “devletsiz” değil, aynı zamanda “haksız” bir varlık haline gelmektedir. Popülist söylem, insan haklarını “elitlerin değerleri” olarak tanımlamakta ve bunları halkın çıkarlarıyla çelişen dışsal normlar olarak sunmaktadır (Guild, 2009). Böylece göçmen karşıtlığı etik olmaktan ziyade pragmatik bir meseleye indirgenir ve popülist liderler bu indirgemeyi halk desteğini devşirmek için kullanırlar.

Göçmenliğe ilişkin güvenlik söylemi aynı zamanda “iç güvenlik” temalarıyla pekiştirilmektedir. Suç oranları, kadınların güvenliği, uyuşturucu ve terör bağlantıları gibi konular, göçmenlikle ilişkilendirilerek geniş bir tehdit anlatısı oluşturulur. Bu durum, devletin kolluk güçlerinin, sınır güvenliğinin ve gözetim sistemlerinin genişletilmesine meşruiyet sağlamaktadır. Göçmen karşıtı yasalar bu söylemin doğal sonucu olarak kabul görmektedir. Örneğin Almanya, Fransa ve İtalya gibi Avrupa ülkelerinde mülteci başvurularını sınırlandıran düzenlemelerin büyük halk desteğiyle geçmesi, bu güvenlikçi retoriğin etkisini göstermektedir (URL-2). Popülist söylem bu güvenlik politikalarını

demokratik denetimden muaf kılmaya çalışır. Zira “tehlike” karşısında “güçlü liderliğe” ve “kararlı müdahaleye” ihtiyaç vardır.

21. yüzyılda göç yönetimi yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda dijital bir fenomene dönüşmüştür. Foucault’nun biyoiktidar kavramı, bu dönüşümü anlamada oldukça işlevseldir. Dijitalleşen göç rejimlerinde biyometrik tarama sistemleri, yüz tanıma teknolojileri, mobil izleme araçları gibi yöntemlerle göçmen bedenleri sayısallaştırılır. Bu teknolojiler göçmenlerin fiziksel varlıklarının yanı sıra dijital kimliklerini de denetime tabi tutmaktadır. Louise Amoore’un (2006) belirttiği gibi güvenlik politikaları giderek daha fazla “veri profillemeye” ve algoritmik karar mekanizmalarıyla iç içe geçmektedir. Göçmenler bu sistemlerde sadece insan değil, aynı zamanda “veri seti” haline gelirler. Popülist söylem ise bu teknolojik gözetimi, “halkın güvenliği” adına meşrulaştırmaktadır. Bu söylemde dijital biyoiktidar, egemenliğin modern formu olarak sunulur (URL-3). Genel bir bakış açısıyla göç, güvenlik ve egemenlik arasındaki ilişki, çağdaş siyasal düzenin en gerilimli alanlarından birini oluşturmaktadır. Popülist ideolojiler bu gerilimi söylemsel bir avantaja çevirerek hem siyasal meşruiyet üretmekte hem de iktidarlarını konsolide etmektedir. Göçmenlik, bu bağlamda yalnızca bir politika alanı değildir. O aynı zamanda siyasal tahayyülün, kimlik kurgusunun ve iktidar stratejilerinin yeniden üretildiği bir platform haline gelmektedir. Foucault, Agamben ve Arendt gibi düşünürlerin geliştirdiği kuramsal çerçeveler bu süreci anlamlandırmak için önemlidir. Göçmenlik bugün yalnızca sınırların aşılması değil aynı zamanda hakların, aidiyetlerin ve yaşamların siyasal olarak yeniden tanımlanması anlamına da gelmektedir.

6. Tartışma ve Kuramsal Değerlendirme

Popülizm ve ulusötesi göç arasında kurulan ilişki sadece siyasal söylemlerin geçici bir stratejisinden ibaret değildir. Bu aynı zamanda çağdaş siyasal iktidar ilişkilerinin yapısal dönüşümünü yansıtan derin bir kırılmayı temsil etmektedir. Bu çalışmada popülist ideolojilerin göçmenliği kültürel, ekonomik ve güvenlik eksenlerinde nasıl araçsallaştırdığı, bu sürecin devletin egemenlik pratikleri, yurttaşlık rejimleri ve kamusal söylem alanları üzerindeki etkileri ele alınmıştır. Bu bölümde ise elde edilen bulgular kuramsal düzeyde tartışılacaktır. Böylece popülizmin doğasına, göçmenliğin siyasal işlevine ve geleceğe dönük kuramsal açılımlara yer verilmeye çalışılacaktır.

Çalışmanın temel bulgularından biri, popülizmin yalnızca seçmen mobilizasyonuna yönelik bir söylem stratejisi değil, aynı zamanda kapsamlı bir ideolojik formasyon olduğu yönündedir. Sağ popülizmin göçmenlik karşıtı retoriği seçim kazanma stratejisinin yanı sıra ulusal kimliği, yurttaşlık tanımını

ve siyasal topluluğun sınırlarını yeniden tarif eden bir hegemonya inşasıdır. Bu anlamda popülizm dışlayıcı bir söylem ve içeriği yeniden kuran ideolojik bir süreçtir (Laclau, 2005; Stanley, 2008). Buradan hareketle, popülizmin söylem düzeyinde kurduğu “halk” ve “öteki” karşıtlığı, kimlik siyasetinin en radikal biçimlerinden birine işaret etmektedir. Göçmenler bu yapay kutuplaşmanın nesnesi haline getirilerek popülizmin meşruiyet alanı genişletilir. Halk kavramı ise somut bir sınıf, etnik grup ya da kültürel kategorinin ötesinde ideolojik olarak inşa edilen bir özne olarak konumlandırılmaktadır (Hall, 1996). Göçmenlik olgusu, popülist ideolojilerin söylemsel araç kutusunda en sık başvurulan temalardan biri haline gelmiştir. Bu araçsallaştırma süreci üç düzlemde işler:

1. Kültürel düzlemde, göçmenler “ulusal değerleri tehdit eden yabancılar” olarak kodlanır.
2. Ekonomik düzlemde, “refah devletine yük”, “işsizliğin kaynağı” ya da “sosyal yardımları sömüren” figürlere dönüştürülürler.
3. Güvenlik düzleminde, “terör tehdidi”, “suç kaynağı” ve “düzen bozucu” olarak resmedilirler.

Bu çerçevede göçmen dışlayıcı bir aktör ve işlevsel bir siyasal figür haline gelmektedir. Popülist iktidarlar bu aktör/figür üzerinden kamuoyunun dikkatini yönlendirerek politik düşman yaratır ve “halkın iradesine karşı duran elitler” ile “göçmen destekçisi kurumlar” arasında bir çatışma kurarlar (Brubaker, 2017).

Foucault’nun (2004) biyoiktidar teorisi ve Agamben’in (1998) “istisna hali” kavramı, bu çalışmada göçmenliğin siyasal söylem olmasının yanı sıra devletin iktidar teknolojilerinin de konusu haline geldiğini göstermektedir. Göçmen bedeninin denetlenmesi, kayda alınması, sınırlandırılması ve kriminalize edilmesi, modern devletin egemenliğini hem içte hem dışta yeniden üretmesine olanak tanır. Popülist ideolojiler bu egemenlik ilişkilerini görünür kılarak, devletin hem “koruyucu” hem “dışlayıcı” yüzünü aynı anda sergilemesine olanak tanır. Bu durum, yurttaşlık rejimlerinin “kim dâhil olur, kim dışlanır?” sorusuna ideolojik yanıtlar üretmesine neden olmaktadır. Göçmenlik böylece sadece bir sosyal durum değil, ideolojik olarak üretilmiş bir güvenlik kategorisi haline gelmektedir.

Bu çalışmanın teorik düzlemde geliştirilen çerçevesi, Avrupa’daki sağ popülist hareketlerle sınırlı olmamakla birlikte, Türkiye gibi göç alan ülkeler açısından da geçerlidir. Özellikle Geçici Koruma Statüsündeki Suriyeliler üzerinden şekillenen söylem hem iktidar hem muhalefet çevrelerinde popülist güvenlikçiliğin izlerini taşımaktadır. Türkiye bağlamında göçmenlik hem “misafir” söylemiyle geçici meşrulaştırılmakta hem de “toplumsal huzura tehdit” olarak konumlandırılmaktadır. Bu ikili söylem, popülist retoriğin

esnekliğini ve iktidar ilişkileriyle olan bağımlı göstermektedir (URL-4). Buna benzer şekilde, ABD, Macaristan, Hindistan, Brezilya ve Avustralya gibi farklı rejim türlerindeki siyasal örneklerde de göç ve popülizm ilişkisi benzer temsillerle karşımıza çıkmaktadır. Bu durum, popülist ideolojilerin evrensel yapısını değil yerel bağlamlara göre şekillenen araçsallaştırma pratiklerini gözler önüne sermektedir.

Sonuç

Bu çalışma, çağdaş siyasal tartışmaların merkezinde yer alan ulusötesi göç olgusunu popülist ideolojilerin söylemsel, ideolojik ve güvenlikçi stratejileri bağlamında inceleyerek hem siyaset teorisine hem de göç çalışmalarına katkı sunmayı amaçlamıştır. Popülizmin yalnızca retorik bir araç değil, aynı zamanda siyasal bir ideoloji formasyonu olarak nasıl işlediği; bu ideolojinin göçmenlik olgusunu kültürel, ekonomik ve güvenlik düzlemlerinde nasıl araçsallaştırdığı çok yönlü bir teorik çerçevede analiz edilmiştir.

Çalışmanın temel araştırma sorusu, *“Ulusötesi göç, popülist ideolojilerin siyasal söyleminde nasıl bir araçsallaştırma sürecine tabi tutulmaktadır?”* biçiminde formüle edilmişti. Bu soruya bağlı olarak ortaya konan hipotez ise şu şekildeydi: Ulusötesi göç, popülist ideolojiler tarafından ulusal kimlik, kültürel tehdit ve güvenlik kaygıları ekseninde araçsallaştırılmakta; bu süreç, popülizmin halk–elit çatışması kurgusunu güçlendirmektedir. Çalışma boyunca yapılan kuramsal çözümlemeler, bu hipotezin doğrulandığını ortaya koymuştur. Göçmenler, popülist söylem içerisinde yalnızca dışsal bir tehdit değil, aynı zamanda halkın kimliğini yeniden kuran, düşmanlaştırılmış bir iç “öteki” olarak temsil edilmektedir. Bu temsil biçimi, popülist liderlerin halkla kurduğu doğrudan ve duygusal temelli iletişimi güçlendirmekte, dahası halk–elit çatışması üzerine kurulu siyasal stratejiyi meşrulaştırmaktadır.

Çalışmada göçmenliğin, popülist söylemde işlevsel bir “siyasal figür” olarak kullanıldığı; üç temel düzlemde ideolojik temsile tabi tutulduğu gösterilmiştir:

- Kültürel düzlemde, göçmenler, “ulusal kimliği tehdit eden yabancı” olarak kodlanmakta; kültürel homojenlik ve geleneksel değerler üzerinden dışlanmaktadır.
- Ekonomik düzlemde, göçmenler, kamu kaynaklarına yük, işsizliğin nedeni veya sosyal yardımlardan haksızca faydalanan gruplar olarak temsil edilmektedir.
- Güvenlik düzleminde, göçmenler, suç, terör ve toplumsal istikrarsızlıkla özdeşleştirilerek istisna rejimlerinin nesnesi haline getirilmektedir.

Bu temsillerin her biri, popülist liderlerin halkla bağ kurmasını kolaylaştıran, halkın korku, tehdit ve dışlanma gibi duygularını mobilize eden retorik stratejilerdir.

Popülizmin göçmenlik söylemiyle birleştiği en derin ideolojik alanlardan biri, egemenlik ve biyoiktidar ilişkisi üzerinden şekillenmektedir. Foucault'nun biyopolitika teorisi ve Agamben'in "istisna hali" kavramı, modern devletin göçmenler üzerindeki denetimini açıklamakta etkili kuramsal araçlar sunmaktadır. Göçmenler, hem "çıplak hayat" olarak dışlanan hem de "nüfus" olarak düzenlenen ikili bir pozisyona itilmektedir. Bu bağlamda göçmenlik, sadece bir göç politikası meselesi değil; devletin egemenlik kapasitesini test eden bir kriz alanıdır. Popülist liderler, bu krizi halkı koruma söylemiyle birleştirerek, güvenlikçi politikaları halkın talepleri gibi sunmakta ve demokratik denetimi aşan otoriter eğilimleri meşrulaştırmaktadır.

Çalışma, popülizm-göç ilişkisinin çok katmanlı doğasını teorik olarak analiz ederek, literatürdeki bazı sınırlılıkları aşmayı hedeflemiştir. Mevcut literatür sıklıkla popülist söylemin seçim kampanyalarındaki etkisine ya da belirli ülkelerdeki ampirik örneklerle odaklanmıştır. Bu çalışma ise meseleyi daha derinlemesine olarak ideoloji ve siyasal teori düzeyinde ele almıştır. Gelecekte yapılacak araştırmalarda şu başlıkların derinleştirilmesi yönelik olarak popülizmin dijitalleşme ve yapay zekâ çağındaki dönüşümü, göçmen kadınların popülist söylemdeki temsilleri, göç ve popülizm ilişkisine post-kolonyal perspektiflerin uygulanması ya da "İklim göçmenleri" bağlamında yeşil popülizmin yükselişi gibi konulara akademik ilginin yoğunlaşması önerilmektedir.

Ulusötesi göç, yalnızca küresel eşitsizliklerin değil, aynı zamanda siyasal iktidarların ve ideolojik tahakküm biçimlerinin de bir sonucudur. Popülist ideolojiler, bu olguyu yalnızca kullanmakla kalmaz, onu dönüştürür ve kendi siyasal projelerinin merkezine yerleştirir. Bu dönüşüm, demokrasinin çoğulcu doğasını tehdit edebilir; bu nedenle göç olgusunu sadece politika değil, etik ve teorik bir mesele olarak ele almak, çağdaş siyaset kuramı açısından hayati önem taşımaktadır.

Kaynakça

- Adamson, F. B., Triadafilopoulos, T., & Zolberg, A. R. (2011). The limits of the liberal state: Migration, identity and belonging in Europe. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 37(6), 843–859. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2011.576188>
- Agamben, G. (1998). *Homo sacer: Sovereign power and bare life* (D. Heller-Roazen, Trans.). Stanford University Press.
- Akkerman, T. (2015). Immigration policy and electoral competition in Western Europe: A fine-grained analysis of party positions over the past two decades. *Party Politics*, 21(1), 54–67. <https://doi.org/10.1177/1354068812462928>
- Altınörs, G. (2021). Rethinking populism geopolitically: Authoritarian populism and migration politics in Britain and Turkey. *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 297–308.
- Amoore, L. (2006). Biometric borders: Governing mobilities in the war on terror. *Political Geography*, 25(3), 336–351. <https://doi.org/10.1016/j.polgeo.2006.02.001>
- Anderson, B. (1991). *Imagined communities: Reflections on the origin and spread of nationalism*. Verso.
- Arendt, H. (1951). *The origins of totalitarianism*. Harcourt Brace.
- Arslan, E. (2024). Düzensiz Göçleri Engellemede Sınır Güvenlik Duvarlarının Caydırıcılığı Üzerine Bir Değerlendirme. *Türk İdare Dergisi*, 95, 13-33.
- Arslan, E., Çiçek, A. & Baykal, Ö. N. (2017). Uluslararası Göçün Kentsel Yaşama Etkilerini ve Yerel Düzeyde Göç Politikalarını Yerel Yönetim Stratejik Planlarından Okumak: Kilis, Hatay, Şanlıurfa ve Gaziantep Örnekleri. *Uluslararası 11. Kamu Yönetimi Sempozyumu (Kaysem 11) Bildiriler Kitabı*. Elazığ.
- Arslan, E., Çiçek, A. & Baykal, Ö. N. (2021). Türkiye’deki siyasal partilerin geçici koruma altındaki Suriyeliler sorununa bakışı üzerine bir inceleme. F. T. Emimi & E. Arslan (Ed.), *İktisadi ve idari bilimler alanında uluslararası araştırmalar* içinde (ss. 93-123). Eğitim Yayınevi.
- Ayık, Ö., Kılavuz, R., & Arslan, E. (2024). Türkiye’nin uluslararası göç deneyimi ve geçici koruma uygulaması üzerine karşılaştırmalı bir değerlendirme. *Uluslararası Akademik Birikim Dergisi*, 7(5), 827–837.
- Baykal, Ö.N. (2024). *Göçmenlere yönelik istihdam politikaları*, Dezavantajlı Gruplar ve İstihdam Politikaları (Ed: Uyanık, Y ve Yüksel, A.), İstanbul: Efe-akademi Yayınları
- Betz, H.-G. (1994). *Radical right-wing populism in Western Europe*. Palgrave Macmillan.
- Betz, H.-G. (2003). Xenophobia, identity politics and exclusionary populism in Western Europe. *The Social Register*, 39, 193–210.

- Bhambra, G. K. (2017). The current crisis of Europe: Refugees, colonialism, and the limits of cosmopolitanism. *European Law Journal*, 23(5), 395–405. <https://doi.org/10.1111/eulj.12234>
- Bigo, D. (2002). Security and immigration: Toward a critique of the governmentality of unease. *Alternatives*, 27(1), 63–92.
- Borinca, I., Çelik, P., & Storme, M. (2022). Can conservatives who (de)humanize immigrants the most be able to support them? The power of imagined positive contact. *Journal of Applied Social Psychology*, 52(5), 363–375. <https://doi.org/10.1111/jasp.12864>
- Brubaker, R. (2017). Why populism? *Theory and Society*, 46(5), 357–385. <https://doi.org/10.1007/s11186-017-9301-7>
- Bugaric, B. (2019). The two faces of populism: Between authoritarian and democratic populism. *German Law Journal*, 20(3), 390–400.
- Carens, J. (1987). Aliens and citizens: The case for open borders. *The Review of Politics*, 49(2), 251–273. <https://doi.org/10.1017/S0034670500033817>
- Castells, M. (1975). Immigrant workers and class struggles in advanced capitalism: The Western European experience. *Politics & Society*, 5(1), 33–66. <https://doi.org/10.1177/003232927500500102>
- Çarkoğlu, A., Elçi, E., Erol, F., & Paksoy, C. (2022). Popülizm teorileri ışığında Türkiye’de popülizmin tarihsel gelişimi: Siyasi partiler üzerine bir inceleme. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(1), 323–348. <https://doi.org/10.18037/ausbd.1095197>
- Çetin, H. (2007). *Çağdaş siyasal akımlar*. Orion Kitabevi.
- Çiçek, A., ve Turan, A. (2023). Public Diplomacy Migration And Refugee Politics The Case Of Türkiye. *R&S - Research Studies Anatolia Journal*, 6(4), 584–613.
- Damette, O., & Fromentin, V. (2013). Migration and labour markets in OECD countries: A panel cointegration approach. *Applied Economics*, 45(16), 2295–2304. <https://doi.org/10.1080/00036846.2012.661400>
- Deniş, H. E. (2021). Popülist Milliyetçilik. Ed. Hasan Acar, Milliyetçilik Tipolojileri, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 393–420.
- Dreher, A., Langlotz, S., Matzat, J., & Parsons, C. R. (2020). Immigration, political ideologies and the polarization of American politics. *SSRN Working Paper*. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3754680
- Dumont, J.-C. (2021). The labor market integration of immigrants in OECD countries. *Annales des Mines – Réalités industrielles*, 36–39.
- Dustmann, C., & Frattini, T. (2014). The fiscal effects of immigration to the UK. *The Economic Journal*, 124(580), F593–F643. <https://doi.org/10.1111/ecoj.12181>

- Eser, H. B., & Çiçek, A. (2020). Avrupa’da aşırı sağın ayak sesleri: Zenofobinin patolojik normalleşmesi. *Alternatif Politika*, 12, 114–144.
- Fassin, D. (2011). *Humanitarian reason: A moral history of the present*. University of California Press.
- Foucault, M. (2004). *Society must be defended: Lectures at the Collège de France, 1975–76* (D. Macey, Trans.). Picador.
- Freeden, M. (1998). Is nationalism a distinct ideology? *Political Studies*, 46(4), 748–765. <https://doi.org/10.1111/1467-9248.00165>
- Freeman, G. P. (1995). Modes of immigration politics in liberal democratic states. *International Migration Review*, 29(4), 881–902. <https://doi.org/10.1177/019791839502900401>
- Gerbaudo, P. (2018). *The digital party: Political organisation and online democracy*. Pluto Press.
- Goodwin, M., Cutts, D., & Milazzo, C. (2017). Defeat of the people’s champions? Populism and England’s ‘left behind’ after the 2017 general election. *The Political Quarterly*, 88(4), 748–758.
- Guild, E. (2009). *Security and migration in the 21st century*. Polity Press.
- Hall, S. (1996). Who needs identity? In S. Hall & P. du Gay (Eds.), *Questions of cultural identity* (pp. 1–17). Sage.
- Hall, S. (1997). *Representation: Cultural representations and signifying practices*. Sage.
- Heisler, B. S. (1992). The future of immigrant incorporation: Which models? Which concepts? *International Migration Review*, 26(2), 623–645. <https://doi.org/10.1177/019791839202600222>
- Hibbing, J. R., Smith, K. B., & Alford, J. R. (2014). Differences in negativity bias underlie variations in political ideology. *Behavioral and Brain Sciences*, 37(3), 297–307.
- Huysmans, J. (2006). *The politics of insecurity: Fear, migration and asylum in the EU*. Routledge.
- Inglehart, R., & Norris, P. (2016). Trump, Brexit, and the rise of populism: Economic have-nots and cultural backlash. *Harvard Kennedy School Working Paper*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.2818659>
- İpek, E., Arslan, E., ve Çiçek, A. (2024). Suriyelilerin Sosyal Entegrasyonu Üzerine Bir İnceleme Ankara’nın Altındağ İlçesi Örneği. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(18), 346–367.
- Jakobson, M.-L., Umpierrez De Reguero, S., & Yener-Roderburg, İ. Ö. (2023). When migrants become ‘the people’: Unpacking homeland populism. *Contemporary Politics*, 29(3), 277–297. <https://doi.org/10.1080/13569775.2022.2140791>

- Jean, S., Causa, O., Jiménez, M., & Wanner, I. (2010). Migration and labour market outcomes in OECD countries. *OECD Journal*, 235.
- Joppke, C. (2008). Immigration and the identity of citizenship: The paradox of universalism. *Citizenship Studies*, 12(6), 533–546. <https://doi.org/10.1080/13621020802450445>
- Kalaycıoğlu, E. (2021). *Halk yönetimi: Demokrasi ve popülizm çatışmasında dünya*. Efil Yayınevi.
- Karaman, F. ve Deniş, H. E. (2023). A Review of Asylum and Migration Policies of Political Groups in the European Parliament. *TİHEK Akademik Dergi*, 6(10), 165–195.
- Kayahan-Yüksel, D. (2020). Değişen dünyada ayrımcılığa karşı kapsayıcı eğitim, (Ed. M. Kanak ve M. Ersoy) *Değişen dünyada çocuk* içinde (s. 161-177). Eğiten Yayıncılık.
- Kayahan-Yüksel, D. (2021). Pozitif Ayrımcılık ve eğitimde fırsat eşitliği, (Ed. M. Kanak ve M. Ersoy) *Pozitif Eğitim* içinde (s. 281-305). Eğiten Yayıncılık.
- Kayahan-Yüksel, D. ve Yüksel, A. (2022). Göç ve dil edinimi: Türkiye’de mevcut durum ve eğitim politikaları üzerine bir inceleme. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (30), 158- 169. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1192514>
- Laclau, E. (2005). *On populist reason*. Verso.
- Macey, D. (2009). Rethinking biopolitics, race and power in the wake of Foucault. *Theory, Culture & Society*, 26(6), 186–205. <https://doi.org/10.1177/0263276409349278>
- March, L. (2007). From vanguard of the proletariat to *vox populi*: Left-populism as a ‘shadow’ of contemporary socialism. *SAIS Review of International Affairs*, 27(1), 63–77.
- March, L. (2017). Left and right populism compared: The British case. *The British Journal of Politics and International Relations*, 19(2), 282–303. <https://doi.org/10.1177/1369148117701753>
- Marshall, T. H. (1950). *Citizenship and social class*. Cambridge University Press.
- Means, A. J. (2022). Foucault, biopolitics, and the critique of state reason. *Educational Philosophy and Theory*, 54(12), 1968–1969. <https://doi.org/10.1080/00131857.2021.1871895>
- Mezzadra, S., & Neilson, B. (2013). *Border as method, or, the multiplication of labor*. Duke University Press.
- Miller, D. (2010). Immigrants, nations, and citizenship. In *Population and political theory* (pp. 235–255).
- Moffitt, B. (2016). *The global rise of populism: Performance, political style, and representation*. Stanford University Press.

- Mudde, C. (2004). The populist zeitgeist. *Government and Opposition*, 39(4), 541–563.
- Mudde, C. (2007). *Populist radical right parties in Europe*. Cambridge University Press.
- Mudde, C., & Rovira Kaltwasser, C. (2017). *Populism: A very short introduction*. Oxford University Press.
- Natter, K., Czaika, M., & De Haas, H. (2020). Political party ideology and immigration policy reform: An empirical enquiry. *Political Research Exchange*, 2(1), 1735255. <https://doi.org/10.1080/2474736X.2020.1735255>
- Norris, P., & Inglehart, R. (2019). *Cultural backlash: Trump, Brexit, and authoritarian populism*. Cambridge University Press.
- Özdemir, Ö. C. (2025). Gündem belirleme kuramı bağlamında sivil toplum kuruluşlarının siyasal iletişimdeki rolü. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 27(48), 431- 446. <https://doi.org/10.18493/kmusekad.1510824>
- Rahman, H., & Çiçek, A. (2023). Almanya ve Macaristan’da aşırı sağ partilerin siyasal söylem ve politikaları. *Neşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 13(4), 2282–2294.
- Rawls, J. (1999). *The law of peoples*. Harvard University Press.
- Samanlı, R. (2024). Hak temelli yaklaşım çerçevesinde göçmen işgücünün çalışma hayatının değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (47), 825-858. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.1488411>
- Sassen, S. (2006). *Territory, authority, rights: From medieval to global assemblages*. Princeton University Press.
- Shehaj, A., Shin, A. J., & Inglehart, R. (2021). Immigration and right-wing populism: An origin story. *Party Politics*, 27(2), 282–293. <https://doi.org/10.1177/1354068819849888>
- Sides, J., & Citrin, J. (2007). European opinion about immigration: The role of identities, interests and information. *British Journal of Political Science*, 37(3), 477–504. <https://doi.org/10.1017/S0007123407000257>
- Soysal, Y. N. (1994). *Limits of citizenship: Migrants and postnational membership in Europe*. University of Chicago Press.
- Stanley, B. (2008). The thin ideology of populism. *Journal of Political Ideologies*, 13(1), 95–110.
- Şeren-Kurular, G.Y., (2018). Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe politikalarının feminist kökenleri, *Fe Dergi* 10(1), 94-108.
- Taggart, P. (2000). *Populism*. Open University Press.
- Turan, A. (2023). Türkiye de Göç ve Siyasi Boyutları. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24(3), 331–347.

- Turner, B. S. (1997). Citizenship studies: A general theory. *Citizenship Studies*, 1(1), 5–18. <https://doi.org/10.1080/13621029708420644>
- Urbinati, N. (2019). *Me the people: How populism transforms democracy*. Harvard University Press.
- Uyanık, Y. (2017). Nüfus yaşlanmasının işgücü piyasaları üzerindeki etkileri. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(1), 72-94.
- Wallerstein, I. (1980). *The modern world-system II*. Academic Press.
- Walzer, M. (1983). *Spheres of justice: A defense of pluralism and equality*. Basic Books.
- Weyland, K. (2001). Clarifying a contested concept: Populism in the study of Latin American politics. *Comparative Politics*, 34(1), 1–22.
- Wodak, R. (2015). *The politics of fear: What right-wing populist discourses mean*. Sage.
- Yüksel, A., Gücenmez, T., & Uyanık, Y. (2024). A methodological look at the recent history of the social policy discipline. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 22(1), 227-239. <https://doi.org/10.11611/yead.1380281>
- Zúquete, J. P. (2008). The European extreme-right and Islam: New directions? *Journal of Political Ideologies*, 13(3), 321–344.

İnternet Kaynakları

- URL-1:** <https://migrationdataportal.org/> — Erişim tarihi: 1 Kasım 2025
- URL-2:** <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fsoc.2022.768931/full> — Erişim tarihi: 1 Kasım 2025
- URL-3:** <https://www.biometricupdate.com/2023/biometrics-in-migration-and-border-security> — Erişim tarihi: 1 Kasım 2025
- URL-4:** <https://multeciler.org.tr/tr/turkiyede-populist-dil-ve-gocmen-siyaseti/> — Erişim tarihi: 1 Kasım 2025

